

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. .../..., ktorým sa ustanovujú osobitné opatrenia v oblasti poľnohospodárstva v prospech menších ostrovov v Egejskom mori“

[KOM(2010) 767 v konečnom znení – 2010/0370 (COD)]

(2011/C 132/15)

Samostatný spravodajca: **Christos POLYZOGOPOULOS**

Rada Európskej únie (20. januára 2011) a Európsky parlament (18. januára 2011) sa rozhodli podľa článku 43 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. .../..., ktorým sa ustanovujú osobitné opatrenia v oblasti poľnohospodárstva v prospech menších ostrovov v Egejskom mori“

KOM(2010) 767 v konečnom znení – 2010/0370 (COD).

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 28. februára 2011.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 470. plenárnom zasadnutí 15. a 16. marca 2011 (schôdza z 15. marca 2011) prijal 174 hlasmi za, pričom 6 členovia hlasovali proti a 17 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Závery a odporúčania

1. Závery

EHSV víta predložené nariadenie, keďže ide o návrh na prepracovanie predchádzajúceho nariadenia (ES) č. 1405/2006 a z ďalších dôvodov uvedených v stanovisku.

1.1 Predchádzajúce nariadenie bolo mnohokrát zmenené a doplnené, sčasti aby udržalo krok s meniacou sa európskou legislatívou, a sčasti kvôli zosúladieniu s ustanoveniami Lisabonskej zmluvy. Rovnako je dôležité prepracovať štruktúru legislatívneho textu tak, aby v novej verzii nariadenia lepšie vyniklo ústredné postavenie programu podpory a zdôraznili sa tieto aspekty:

a) osobitný režim zásobovania a

b) osobitné opatrenia v prospech miestnej výroby.

1.2 Nové znenie nariadenia výslovne odkazuje na základné prvky osobitného režimu pre určité poľnohospodárske výrobky, ktoré majú veľký význam v miestnom kontexte menších ostrovov v Egejskom mori, a tým účinne zmierňuje ťažkosti spôsobené ich izoláciou, odľahlosťou, ostrovným charakterom, malou rozlohou, hornatým povrchom, podnebí a ekonomickou závislosťou od malého množstva výrobkov.

1.3 V článku 2 nového nariadenia sa dôraz kladie na opatrenia, ktoré na jednej strane pomáhajú zabezpečiť zásobovanie menších ostrovov výrobkami, ktoré sú kľúčové pre ľudskú spotrebu alebo na spracovanie a ako poľnohospodárske vstupy, tým, že znižujú dodatočné náklady spôsobené odľahlosťou,

ostrovným charakterom a malou rozlohou, a na strane druhej umožňujú zachovať a rozvíjať poľnohospodársku činnosť menších ostrovov, vrátane výroby, spracovania a uvádzania miestnych výrobkov na trh.

1.4 Zámerom nariadenia je zabezpečiť jednotné uplatňovanie režimu pre menšie ostrovy v Egejskom mori zo strany Grécka v porovnaní s inými podobnými režimami tak, aby sa predišlo narušeniu hospodárskej súťaže alebo diskriminácii medzi hospodárskymi subjektmi.

1.5 Nariadením sa zaisťuje riadne hospodárenie s rozpočtovými prostriedkami, keďže Grécko musí vo svojom programe uviesť zoznam jednotlivých opatrení pomoci, ktorá predstavuje priame platby na miestne výrobky, a konkrétne uviesť, akým spôsobom sa táto suma stanovuje.

1.6 V nariadení sa uvádza, že strop pri financovaní osobitného režimu zásobovania sa zvýšil o 20 %.

1.7 Komisia je poverená vykonávacími právomocami, najmä pokiaľ ide o jednotné podmienky uplatňovania režimu osvedčenia a záväzky hospodárskych subjektov týkajúce sa osobitného režimu zásobovania, ako aj všeobecný rámec kontrol, ktoré musí Grécko uplatňovať.

1.8 V súlade s článkom 11 ods. 2 Komisia odteraz získava právomoc delegovaným aktom určovať podmienky zápisu hospodárskych subjektov do registra osvedčení, ukladať zloženie zábezpeky na vydanie osvedčení a prijímať opatrenia týkajúce sa stanovenia postupu prijímania zmien a doplnení programu.

Zdôvodnenie

2. Úvod

2.1 V súlade s nariadením (ES) č. 1782/2003 ciele opatrení a zásady plánovania, účtovníctva a súladu s ostatnými politikami Únie zaviedli spoločné pravidlá režimov priamej podpory v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky.

2.2 Komisia poverená vykonávacími právomocami v súlade s článkom 291 ods. 2 zmluvy prijíma potrebné právne ustanovenia v snahe zabezpečiť jednotné uplatňovanie režimu pre menšie ostrovy v Egejskom mori zo strany Grécka v porovnaní s inými podobnými režimami, a to tak, aby sa predišlo narušeniu hospodárskej súťaže medzi hospodárskymi subjektmi alebo ich diskriminácii.

2.3 Nariadenie zaručuje jednotné podmienky uplatňovania režimu osvedčení a záväzky hospodárskych subjektov týkajúce sa osobitného režimu zásobovania (článok 11 ods. 3).

2.4 Nariadenie stanovuje jednotné podmienky uplatňovania programu (článok 6 ods. 2, článok 15 ods. 3 a článok 18 ods. 3), ako aj všeobecný rámec kontrol, ktoré musí Grécko uplatňovať (článok 7, článok 12 ods. 2 a článok 14 ods. 1).

2.5 EHSV sa nazdáva, že v záujme obohatenia obsahu tohto nariadenia ako aj vytvorenia politiky prispôsobenej priestoru, v ktorom sú rozptýlené menšie ostrovy v Egejskom mori, by bolo vhodné využiť úvahy, postoje a podnety uvedené v bodoch 4, 5, 6 a 7 tohto stanoviska.

3. Zhrnutie návrhu nariadenia

3.1 Z dôvodu mnohých zmien a doplnení a v snahe dosiahnuť súlad s ustanoveniami Lisabonskej zmluvy sa novým nariadením ruší predchádzajúce nariadenie (ES) č. 1405/2006, ktoré sa nahrádza novým znením.

3.2 Spresnil sa obsah programu podpory pre menšie ostrovy v Egejskom mori (kapitola II článok 5), ktorý musí so zreteľom na uplatňovanie zásady subsidiarity a v súlade s ňou stanoviť Grécko a musí ho predložiť Komisii na schválenie. Rovnako môže Grécko podľa už stanovených zásad program pružne zmeniť a upraviť podľa potreby (kapitola II články 3 a 6).

3.3 V nariadení sa zavádza osobitný režim zásobovania pre poľnohospodárske výrobky Únie, ktoré sú na menších ostrovoch nevyhnutné pre ľudskú spotrebu alebo na výrobu ďalších výrobkov či ako poľnohospodárske vstupy (článok 3). Stanovuje sa tiež, že Grécko musí vypracovať predbežný odhad zásobovania na pokrytie potrieb ostrovov v tejto oblasti.

3.4 Na menších ostrovoch je pre každý druh poľnohospodárskej výroby povolená pomoc v závislosti od nákladov na uvádzanie výrobkov na trh, vypočítaných podľa nákladov na zásobovanie z prístavov v kontinentálnom Grécku a prípadných dodatočných nákladov súvisiacich s ich ostrovným charakterom a malou rozlohou.

3.5 Výnimočná zemepisná situácia, dodatočné náklady na dopravu výrobkov a ďalšie náklady spôsobené izoláciou ostrovov predstavujú znevýhodnenia, ktoré ak majú byť kompenzované, si vyžadujú zníženie cien príslušných výrobkov a okamžité zavedenie osobitného režimu zásobovania. Výrobky, na ktoré sa bude vzťahovať osobitný režim zásobovania musia mať špičkovú kvalitu z pohľadu bežnej komerčnej praxe, aby sa predišlo akýmkoľvek špekuláciám.

3.6 V záujme zachovania konkurencieschopnosti výrobkov Únie by bolo potrebné poskytovať pomoc na zásobovanie menších ostrovov v Egejskom mori výrobkami Únie a zohľadňovať dodatočné náklady na dopravu.

3.7 Keby však mal osobitný režim zásobovania viesť k hospodárskemu zvýhodneniu, zasielanie alebo vývoz týchto výrobkov sa zakazujú. Napriek tomu je možné uvádzať tieto výrobky na vonkajšie trhy pod podmienkou, že sa zisk vyplývajúci z uvedenej ekonomickej výhody vráti. Výrobky, na ktoré sa pri ich vývoze alebo odosielaní vzťahuje osobitný režim zásobovania, podliehajú administratívnym kontrolám (článok 14).

3.8 Hospodárskym subjektom sa udelí pomoc jedine vtedy, ak predložia osvedčenie o svojom zápise v príslušnom registri.

3.9 Podporuje sa obchodovanie so spracovanými výrobkami medzi menšími ostrovmi v Egejskom mori a ich vývoz do ostatných oblastí Európskej únie a do tretích krajín.

3.10 Stimuluje sa pomoc miestnej výrobe udeľovaná v rámci programu podpory, ktorý nariadením Rady (ES) č. 1405/2006 prvýkrát nadobúda oficiálnu podobu a ktorý podporil výrobu, spracovanie alebo uvádzanie celej škály výrobkov na trh, keďže opatrenia v ňom navrhnuté sa ukázali byť účinné pre poľnohospodársku činnosť.

3.11 Zavádzajú sa aj opatrenia na financovanie štúdií, ukážkových projektov, odbornej prípravy vzdelávania a technickej pomoci (článok 15).

3.12 Podporuje sa poľnohospodárska výroba a obchodovanie s kvalitnými výrobkami.

3.13 V navrhnutom nariadení sa vymedzujú právomoci Komisie pri prijímaní delegovaných aktov, ktoré musí oznámiť Európskemu parlamentu a Rade.

4. Odporúčania

EHSV sa nazdáva, že by sa mali s osobitným dôrazom vyzdvihnúť a prijať nasledujúce opatrenia:

4.1 Je potrebné začleniť poľnohospodárske výrobky do vypracovania vhodného rámca rozvoja cestovného ruchu na ostrovoch a najmä využiť tieto výrobky ako magnet pre európskych a medzinárodných spotrebiteľov, ktorí oceňujú špecifické nutričné hodnoty stredomorského spôsobu stravovania a miestnej ekologickej poľnohospodárskej výroby.

4.2 Rovnako by sa mali prijať potrebné opatrenia na efektívnejšie využitie tradičných poľnohospodárskych výrobkov, pretože rastúci záujem o ne možno pozorovať aj v iných hospodárskych odvetviach, napr. vo farmaceutickom priemysle, kozmetike, homeopatii, keďže majú aj liečivé vlastnosti (mastix z ostrova Chios, olivový olej, med, rôzne byliny atď.).

4.3 Miestni obyvatelia ostrovov by mali byť informovaní o nutričnej a ekonomickej hodnote svojich výrobkov. EHSV navrhuje vytvoriť na ostrove so strategickou polohou medziregionálnu školu v podobnom duchu ako „program Erasmus pre študentov a pracovníkov v sektore agroturistiky alebo pestovania poľnohospodárskych plodín“.

4.4 Treba prijať opatrenia na vytvorenie vzdelávacích programov zameraných na zapojenie vnútroštátnych a medzinárodných vysokých škôl do programov výučby, ktorých cieľom bude vypracovať štúdie a realizovať vedecký výskum o tom, ako zveľadiť hospodársky potenciál ostrovných výrobkov a ich využívanie.

4.5 K voľbe špecifických opatrení v prospech zraniteľných obyvateľov ostrovov sa musí pristupovať veľmi opatrne a zamerať sa predovšetkým na populáciu v odľahlých oblastiach. Nosnou myšlienkou pritom musí byť zachovanie osídlenia ostrovov a poskytovanie stimulov (najmä finančných, určených predovšetkým pre mladých ľudí), prostredníctvom podporných programov na rozvoj obchodnej činnosti v odľahlých regiónoch. Tieto programy, na ktoré sa neuplatňuje vrátenie prebytku, vyzdvihnú možnosti hospodársky zveľadiť ostrovy so zreteľom na ich osobitosť a špecifiká a v súlade s ich zemeplným a geologickým rázom.

4.6 Je nevyhnutné trvať na zvýšení kvality poľnohospodárskych výrobkov, ktoré musí ísť ruka v ruku so znižovaním ich výrobných nákladov.

4.7 Treba stanoviť rôzne špecifické kritériá, ktoré by zohľadnili morfológické osobitosti pôdy a jej geologické zloženie.

5. Všeobecné pripomienky

EHSV uznáva, že existujú špecifické faktory, ktoré obmedzujú poľnohospodársky rozvoj menších ostrovov v Egejskom mori, a nazdáva sa, že predloženému nariadeniu by prospelo zohľadnenie nasledujúcich aspektov:

5.1 Keďže základné zdroje ako voda, energia a suroviny sú na ostrovoch v Egejskom mori obmedzené, mali by podliehať prísnemu hospodáreniu. Toto konštatovanie platí najmä pre letné mesiace, počas ktorých v dôsledku príchodu značného počtu turistov a výletníkov vznikajú v ostrovných oblastiach problémy s dostupnosťou vody, energie a iných zdrojov. Rovnako je dôležité zaoberať sa uvedenými problémami a riešiť ich tak, aby sa zaručilo lepšie hospodárenie s dostupnými zdrojmi a rešpektovanie rovnováhy prírodného prostredia. Na tento účel by sa dali v nariadení zaviesť podporné politické opatrenia, ktoré umožnia zvládnuť tieto dôležité špecifické problémy.

5.2 **Zmeny vo využívaní pôdy na ostrovoch:** Rozloha plôch vyčlenených na poľnohospodárske využívanie na ostrovoch sa neustále zmenšuje, pretože sa napokon vždy využijú na iné účely, napríklad sa zmenia na stavebné pozemky alebo v dôsledku zastavenia poľnohospodárskej činnosti ostanú ležať ladom, stanú sa neúrodnými alebo vyprahnú (v tomto prípade je reč o trvalom „vyňatí pôdy z poľnohospodárskej produkcie“). Preto treba stimulovať lepšie využívanie pôdy prostredníctvom programov podpory zameraných na kultúru poľnohospodárskej výroby. Nariadenie môže zaviesť tento rámec pomoci.

5.3 Úpadok a zastavenie poľnohospodárskej výroby ako aj hromadenie mŕtvej biomasy (odumreté konáre a rastliny) ponechanej napospas svojmu osudu v lesoch a olivových hájoch naopak podporuje vznik lesných požiarov, ktoré nadhlo znemožnia využívať túto pôdu.

5.4 Rovnako je potrebné opätovne nastoliť rovnováhu vo využívaní pôdy na rozvoj cestovného ruchu a na poľnohospodárske účely. Tieto dva sektory sa musia vzájomne dopĺňať.

5.5 Osobitná pozornosť by sa mala venovať primárnemu sektoru, v ktorom došlo k veľkému úbytku pracovných miest, zatiaľ čo v terciárnom sektore bol zaznamenaný ich nárast.

6. Konkrétne pripomienky

6.1 Do pôsobnosti nariadenia by mali byť zahrnuté aj ostrovy Kréta a Evia.

6.2 Mali by sa spustiť iniciatívy rozvrhnuté v rámci jedného roka na zlepšenie výroby poľnohospodárskych výrobkov, ich uvádzania na trh a propagácie. Tieto opatrenia sa zamerajú konkrétne na zvýšenie objemu výroby, ale zároveň aj na zvýšenie kvality.

6.3 Mala by sa zaviesť pomoc viazaná na hektár pôdy zameraná na obnovu a prerozdelenie poľnohospodárskych pozemkov, aby sa zachovali tradičné olivové háje a citrusové sady na menších ostrovoch v Egejskom mori.

6.4 Mala by sa udeliť dodatočná finančná pomoc na výrobky, ako sú napr. zemiaky na spotrebu a výsadbu, artičoka z Tinosu, slivky zo Skopelosu, drobnoplodé rajčiaky z ostrova Santorini, citrusové plody, hrachor siaty (bôb) druhu *Lathyrus sphaericus* (hrachor guľovitý), a fazuľa, jačmeň z Lemnosu, paleta tradičných syrov, ako *graviera* z Naxosu alebo syr *kalathaki* z Lemnosu (chránené označenie pôvodu), citrónový likér, *rakomelo* z Amorgosu, marcipánové výrobky zo Sifnosu alebo Lesbosu, alebo sardinky z Kalloni.

Med a olej patria medzi výrobky, ktoré sú najtypickejším stelesnením identity a kvality poľnohospodárskej výroby malých ostrovov.

6.5 Treba tiež zdôrazniť tradičné pestovanie pistácie mastixovej (*Pistacia lentiscus Chia*) na ostrove Chios, ako aj pestovanie viniča na výrobu vín s chráneným zemepisným označením v tradičných pestovateľských oblastiach na menších ostrovoch Egejského mora.

6.5.1 Mala by sa zaviesť finančná pomoc pre prenajatú pôdu.

6.5.2 Je potrebné dôraznejšie presadzovať ochranu zemepisných označení a označení pôvodu poľnohospodárskych výrobkov a potravín.

6.5.3 Treba zaviesť finančnú pomoc na prostriedky, ktorými sa dá zlepšiť výroba vína, uskladňovanie, štandardizácia a distribúcia vín a olivových olejov vyrobených na ostrovoch.

Podmienky

6.5.4 Nesmie sa prekročiť stanovená maximálna úroveň výnosov pri pestovaní, využívaní a výrobe na hektár pôdy.

6.5.5 Musia sa používať pestovateľské techniky, ktoré boli stanovené vnútroštátnou legislatívou.

6.5.6 Výrobky by mali mať chránené označenie pôvodu alebo najvyššej kvality.

6.5.7 Mali by sa splniť požiadavky vyplývajúce z vnútroštátnej a európskej legislatívy.

7. Návrhy

7.1 EHSV sa nazdáva, že nariadenie musí uľahčiť vytvorenie väzieb s ostatnými sektormi miestneho hospodárstva (cestovným ruchom, remeselnou výrobou, obchodom) a zároveň zdôrazniť zmenu orientácie produktov cestovného ruchu.

7.2 EHSV sa nazdáva, že bude potrebné presadzovať osvojovanie si pestovateľských techník a postupov zberu ovocia, objavovanie geologicky zaujímavých lokalít, poznávanie živočíšnych druhov vyskytujúcich sa v poľnohospodárskych ekosystémoch, stredomorský spôsob stravovania, zdravé stravovanie a výrobky ekologického poľnohospodárstva.

7.3 EHSV sa domnieva, že zážitok, ktorý v človeku zanechá tóna a ticho olivových hájov alebo pomarančových sádov, kontakt s pôdou, pokoj a vzdialenosť od ruchu a zhonu, cesta do útrob autentickej vidieckej krajiny či možnosť pociťovať všetky tieto blahodarné vplyvy naraz plne zodpovedá tomu, čo ponúka paleta špeciálnych a originálnych foriem cestovného ruchu (kultúrny a ekologický cestový ruch, agroturistika, zdravotný cestovný ruch, pešia turistika, gastronomický cestovný ruch atď.).

Tak sa vytvára odlišný turistický produkt priamo zameraný na poľnohospodárske výrobky, ktoré sú samy osebe späté s kvalitným cestovným ruchom, gastronómiou (stredomorský spôsob stravovania), ekologickými výrobkami a agroturistikou. Takto možno uniknúť masovému cestovnému ruchu, t. j. tradičnému receptu slnko a more. Nariadenie prispeje k podpore týchto možností/pomôže rozvinúť tieto možnosti.

7.4 EHSV sa nazdáva, že v rámci politických opatrení EÚ týkajúcich sa napríklad ekologických, kozmetických alebo farmaceutických výrobkov a so zreteľom na propagáciu produktov stredomorskej kultúry by bolo možné uviesť do prevádzky na jednom z ostrovov v Egejskom mori kanceláriu alebo administratívnu jednotku zodpovednú za programy sústavného vzdelávania o spôsobe zdravého stravovania alebo gastronómii v oblasti Stredozemného mora.

7.5 Výbor odporúča vypracovať pilotnú politickú stratégiu na základe know-how družstevnej spoločnosti „Zväz výrobcov mastixu z Chiosu“, ktorej hlavným cieľom je vytvoriť v Grécku a v celej Európe sieť obchodov (*mastishop*) v snahe umožniť spoznať, zviditeľniť a propagovať mastix, rôzne spôsoby jeho použitia a jeho vlastnosti, vďaka produktom vyrobeným z tejto suroviny na Chiose, v Grécku a v Európskej únii.

7.6 EHSV už vo svojich stanoviskách prijatých na plenárnom zasadnutí, napr. ECO/213 (10. júla 2008) a ECO/262 (15. júla 2010), navrhol, aby sa agroturistika považovala za prioritu v súvislosti s podporou zamestnanosti.

7.6.1 Nazdáva sa preto, že nariadenie by malo stimulovať zamestnanosť obyvateľov ostrovov v poľnohospodárskom sektore a konkrétne im pomôcť tým, že sa uzná ich právo investovať do agroturistiky a získať z nej príjmy. Základným predpokladom na to, aby sa tieto dve aktivity mohli vzájomne podporovať, je uznanie dvojakej funkcie pozemkov, ktoré musia byť určené na poľnohospodárske (alebo lesnícke) účely a zároveň na využitie v agroturistike. Toto právo sa však nesmie viazať na konkrétny pozemok, ale na poľnohospodársky podnik.

7.6.2 Treba zaručiť priaznivé podmienky na rozvoj agroturistiky, konkrétne právo vybudovať a využívať ako súčasť poľnohospodárskeho podniku malé vidiecke turistické zariadenie. Toto povolenie bude možné udeliť a predĺžiť pod podmienkou, že sa poľnohospodárska činnosť zachová a bude naďalej rozvíjať (olivový, vinič, pomaranče, mandarínky, mastix, med, figy atď.).

7.6.3 V znevýhodnených vyludnených oblastiach menších ostrovov s opustenými poľnohospodárskymi pozemkami je rozvoj poľnohospodárstva na čiastočný úväzok najvhodnejším a najstabilnejším riešením na udržanie obyvateľov na ich území a zachovanie životného prostredia ostrova.

Nariadenie môže prispieť v tomto ohľade ako katalyzátor na zachovanie života, prírodného bohatstva a životného prostredia v záujme všetkých občanov, ktorí navštívia tieto ostrovné oblasti, a samozrejme v záujme ich obyvateľov.

7.7 EHSV na záver konštatuje, že najvýznamnejšími sektormi pre rozvoj ostrovov sú predovšetkým poľnohospodárstvo a cestovný ruch. Na ostrovoch existujú aj iné oblasti činnosti,

ako chov zvierat, rybolov, vodná doprava a odvetvie kultúry, ktoré sa dajú súčasne využívať na propagáciu a zviditeľnenie miestnych poľnohospodárskych výrobkov na trhu. Na dosiahnutie týchto cieľov je potrebné podporovať výskum, napríklad vytvorením poľnohospodárskych škôl, a rozvinúť stratégiu rastu, ktorá by sa zakladala na vedomostiach, výskume a inovácii a vytvorila by nové a dynamické konkurenčné výhody. Takisto je nevyhnutné využiť potenciál ostrovov Egejského mora vo vzdelávacej oblasti a vo výskume. Tým sa načrtol integrovaný rámec pre stratégiu, ktorá sa zameria na všetky oblasti hospodárstva, a keďže bude presahovať klasický model ostrovného štátu ako Malta a Cyprus, alebo ostrovov s výraznou regionálnou identitou, ako Sardínia alebo Korzika, vytvorí nový aktuálny model ostrovného rastu, ktorý sa uplatní nielen na poľnohospodársky sektor, ale všeobecnejšie aj na malé ostrovy v Egejskom mori.

V Bruseli 15. marca 2011

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON
